אישים באגרות הראי"ה

הרב פנחס הכהן לינטופ

רב הקהילה החסידית בבירז' שבליטא, מקובל ותומך תנועת "המזרחי" · תרי"ב–תרפ"ד (1851–1924)

7 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

הרב פנחס הכהן לינטופ נולד בדווינסק בשנת תרי"ב (1851) ונפטר בבירז' שבליטא בשנת תרפ"ד (1924). משנת תרמ"ח היה רב הקהילה החסידית בבירז'. תמך בתנועת "המזרחי", ותלה את בוא הגאולה בלימוד תורת הנסתר, שאותה ניסה להפיץ ברבים.

בשנת תרפ"ד (1924) ביקש לעלות לארץ ישראל ולכהן כרב המושבה נס ציונה, והרב קוק ביקש עבורו רישיון עלייה מהממשל הבריטי, אך הרישיון ניתן רק כחודשיים אחרי פטירתו.

הרב קוק על הרב לינטופ

הרב קוק פנה אל הרב לינטופ בכינויי כבוד מיוחדים, שמבטאים את עיסוקו בתורת הנסתר: "ידיד נפשי רוחי ונשמתי, הרב הגאון המפורסם, מאריה דרזין, לב טהור ונבר, מו"ה פינחס הכהן שליט"א לינטופ, אבד"ק בירז יצ"ו" (כרך א', אגרת רסו), וכן: "הרב הגאון המפורסם מארי' דרזין, עוטה אורה בגנזי תורה, מו"ה פינחס הכהן לינטופ שליט"א, אבד"ק בירז" (כרך א', אגרת פז), "הרב הגאון המפורסם, חופש גנזי נסתרות ודולה פנינים ממעמקים, מו"ה פנחס הכהן שליט"א" (כרך א', אגרת קפד), ו"רב רחימאי הגאון המובהק אוצר אורה, חכם חרשים. גדול הדעה וסובר הרזי"ם כקש"ת מו"ה פנחס לינטאפ הכהן שליט"א" (כרך ד', אגרת אקמח).

כאשר הוציא הרב לינטופ את קונטרסו 'בניין האומה' (תרס"ח), שמחה נפשו של הרב קוק עד למאוד: "המחברת היקרה "בנין האומה" באה לידי, בשמחה פנימית קראתיה. אברך את ד' אשר הגיענו לזמן הזה, כי יחלו גדולי הרבנים לעסוק בשאלת האומה ממקור התורה באורח מדעי ... כי הם משובצים זהב טהור של הישן והחדש ע"פ השפעת קדושת פנימיות התורה" (כרך א', אגרת קיב). הרב קוק אף התעניין ברושם שעוררה החוברת ברוסיה באגרת אל אחיו: "החוברת "בנין האומה" של הרב רפ"ל נ"י" (כרך א', אגרת קכה).

במכתב לרב יהודה לייב זלצר, נגד מי שתקפו את העיסוק בפנימיות התורה, הרב קוק כותב שמלבדו ומלבד הרב לינטופ אין מי שמקנא לה בספרות: "פנימיותה של תוה"ק, בכח הספרות, חוץ מהרב ר"פ לינטופ נ"י מבירז וממני, ואיך שייך להתנפל ע"ז בדרך כללות" (כרך ב', אגרת תרט).

הרב קוק מעודד את הרב לינטופ להאיר את חכמת הנסתר (כרך א', אגרת פז), וכותב לו שלא אספות רבנים צריך עתה אלא ספרות שתפיץ את חכמת האמת (כרך א', אגרת קפד). בשנת תרפ"ג (1922) הרב קוק שמח על תרגום ספריו לאנגלית, ומזמין אותו לקבוע את דירתו בארץ ישראל (כרך ד', אגרת אקמח).

האגרות

כרך א', אגרת פז: ברכת השנה לאיש סודו הרב המקובל רבי פנחס לינטופ, רבה של בירז'.

"הרב הגאון המפורסם מארי' דרזין, עוטה אורה בגנזי תורה, מו"ה פינחס הכהן לינטופ שליט"א, אבד"ק בירז"

כרך א', אגרת קיב: תגובה נלהבת והערות מאלפות על קונטרסו 'בניין האומה' המבסס את התחייה הלאומית על פנימיות התורה.

"המחברת היקרה "בנין האומה" באה לידי, בשמחה פנימית קראתיה"

כרך א', אגרת קכה: אל אחיו ר' דובער: מתעניין בהד שעוררה החוברת 'בניין האומה' של הרב לינטופ ברוסיה.

"החוברת "בנין האומה" של הרב רפ"ל נ"י"

כרך א', אגרת קפד: על תקוותו של הרב לינטופ לאספות רבנים: הרב קוק כותב שלא אספות צריך עתה, אלא ספרות שתפיץ את חכמת האמת.

"הרב הגאון המפורסם, חופש גנזי נסתרות ודולה פנינים ממעמקים, מו"ה פנחס הכהן שליט"א"

כרך א', אגרת רסו: הרב קוק מרגיע את הרב לינטופ שאהבתם לא התקררה בגלל חילוקי הדעות ביניהם.

"ידיד נפשי רוחי ונשמתי, הרב הגאון המפורסם, מאריה דרזין, לב טהור ונבר, מו"ה פינחס הכהן שליט"א לינטופ, אבד"ק בירז יצ"ו"

כרך ב', אגרת תרט: אל הרב זלצר: מגן על הפצת פנימיות התורה בעם, ומציין את הרב לינטופ מבירז' כשותפו היחיד במפעל זה.

"פנימיותה של תוה"ק, בכח הספרות, חוץ מהרב ר"פ לינטופ נ"י מבירז וממני"

כרך ד', אגרת אקמח: הרב קוק שמח על תרגום ספריו של הרב לינטופ לאנגלית, ומזמין אותו לקבוע את דירתו בארץ ישראל.

"רב רחימאי הגאון המובהק אוצר אורה, חכם חרשים. גדול הדעה וסובר הרזי"ם כקש"ת מו"ה פנחס לינטאפ הכהן שליט"א"

ראו גם

על נושא האמונה, המחשבה והקבלה באגרות הראי"ה. (לנושא אמונה ומחשבה)

על עולם הנסתר והקבלה באגרות הראי"ה. (לנושא קבלה ונסתר)

על הרב פנחס הכהן לינטופ (המכלול). (רבי פנחס הכהן לינטופ)

נוסח האגרות – עם ביאור

7 האגרות שבהן נזכר הרב לינטופ, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת פז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ו אלול תרס"ז - יפו **נמען:** המקובל הרב פנחס הכהן לינטופ, אב בית דין בירז

ברכת שנה טובה. הרב קוק מתנצל שלא השיב באריכות על מכתבו. הרב קוק מעודד אותו להאיר את חכמת הנסתר, כי "ישועת ישראל וישועת העולם כולו תלויה בהופעת חכמת אור הגנוז של פנימיות רזי תורה בשפה ברורה".

עיקרי הדברים

- חכמת הנסתר והגאולה.
- ברכת שנה טובה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ו אלול תרס"ז[4].

שנה טובה ומעוטרת וכוח"ט[5], לכ"[6] ידי"נ[7] הרב הגאון המפורסם מארי' דרזין, [בעל הסוד (ארמית)] עוטה אורה בגנזי תורה, מו"ה[8] פינחס הכהן לינטופ [הרב פנחס הכהן לינטופ, רבה של בירז' בליטא, מקובל וחסיד] שליט"א[9], אבד"ק[10] בירז, יצ"ו[11] וכא"ל[12], שלו'[13] וברכה וכ"ט[14].

הנני בא בזה בברכתי לכבוד ידי"נ הדר"ג[15] שי'[16]. ואבקש בזה את סליחתו למניעת כתיבתי לכת"ר[17], ביחוד על מניעת תשובתי על מכתבו הארוך, שהגיעני אחרי קבלתו הקוני "עקבי הצאן". [קונטרס "עקבי הצאן", מאמרים של הרב קוק שיצאו לאור בתרס"ו] יאמין לי מר, שחמודות הנם דבריו היקרים לי אבל דוקא מפני שהם מעוררים את הרעיון אצלי בכמה ענינים נשגבים, המסתעפים להמון דעות אדירות וכוללות, אין לי דרך כ"א[18] לבא בארוכה, וזה ימנעני מצבי וטרדותי.

מאד אשתוקק לדעת את שלו' ידי"נ, ואם הוציא לאור עולם איזה מספריו. יתחזק נא ידי"נ, להאיר את אור חכמת הנסתר בעולם. עתה קרבו הימים, שהכל יכירו וידעו, שישועת ישראל וישועת העולם כולו תלוי' רק בהופעת חכמת אור הגנוז של פנימיות רזי תורה בשפה ברורה. הנסתר יעמיד על רגליו גם את הנגלה, וכולא ברזא קיימא. [והכל עומד בסוד (ארמית)] ומה מעטים הנם המשיגים ומכירים את זה, ביותר מת"ח[19] המצוינים ונאמנים, שרק משרידים אשר ד' קורא הנם. [יואל ג, ה]

אחתום בברכה ואה"ר[20], כנה"י[21] ונפש ידי"ע[22] דבק באהנ"פ[23] מלונ"ח[24], חותם בברכת השנים,

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ז - השנה תרס"ז (1906/1907)
5. וכוח"ט - וכתיבה וחתימה טובה
6. לכ' - לכבוד

7. ידי"נ - ידיד נפשי
8. מו"ה - מורנו הרב
9. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
10. אבד"ק - אב בית דין קהילת
11. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
12. וכא"ל - וכל אשר לו
13. שלו' - שלום
14. וכ"ט - וכל טוב
15. הדר"ג - הדרת גאונו
16. שי' - שיחיה
17. לכת"ר - לכבוד תורתו
18. כ"א - כי אם
19. מת"ח - מתלמידי חכמים
20. ואה"ר - ואהבה רבה
21. כנה"י - כנפשו היקרה
22. ידי"ע - ידידו עוז
23. באהנ"פ - באהבת נפש
24. מלונ"ח - מצפה לנחמת ציון

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת קיב

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"א אדר ראשון תרס"ח - יפו **נמען:** הגאון ר' פנחס הכהן, אב בית דין בירז'

הרב קוק משבח את החוברת 'בנין האומה', שבה רב גדול עוסק בשאלת האומה מתוך התורה בדרך מדעית. עם זאת הרב קוק מבקש לתקן שגיאות דקדוק ולהימנע מדרשנות בשאלות גדולות. הרב קוק מעודד לצפות לישועה בכל הדרכים, כדברי הבעל שם טוב שיש לעבוד את ה' בכל הדרכים. על האמונות הזרות הרב קוק כותב שמטרת ישראל אינה להשמידן אלא לתקנן ולהעלותן. גם את ה'אחרים' שבתוכנו צריך לתקן ולהעלות, ותיקון נשמות הרשעים בונה את העולם.

עיקרי הדברים

- שבח וביקורת על 'בנין האומה'.
- לצפות לישועה בכל הדרכים.
- יחס לאמונות זרות: תיקון והעלאה ולא הריסה.
- תיקון הנשמות הנדחות, ו'אחר' - פרקי ר' מאיר.
- הישיבה ולימוד הלכות דעות ואמונות וחכמת הקבלה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"א אד"ר[4] תרס"ח[5]. [י"א באדר ראשון תרס"ח (1908)]

לכ' ידי"נ[6] הרב הגאון המופלא, חכם חרשים ונבון לחש, [על פי ישעיהו ג, ג] מארי' דרזין, [בעל סודות – מקובל] מו"ה[8] פנחס הכהן [הרב פנחס הכהן לינטופ, רבה של בירז' שבליטא, מקובל והוגה] שליט"א[9], אבד"ק[10] בירז' יצ"ו[11]. שלו'[12] שלו' וברכה.

המחברת היקרה "בנין האומה" [חיבורו של הרב לינטופ על שאלת הלאומיות היהודית לאור התורה] באה לידי, בשמחה פנימית קראתיה. אברך את ד' אשר הגיענו לזמן הזה, כי יחלו גדולי הרבנים לעסוק בשאלת האומה ממקור התורה באורח מדעי, באורח כזה שלא יבושו כי ידברו את אויבים ואת אוהבים בשער. [על פי תהלים קכז, ה: "לא יבשו כי ידברו את אויבים בשער"] אמנם לא אוכל לכחד מכבוד ידידי, שנדרש מאד לתקן את הסגנון בהדפסות הבאות, ביחוד להזהר כמה דאפשר משבושים מורגשים בדקדוק הלשון, המביא לידי בוז אצל קטני הדעה, שהם הרבים, גם את הענין הנשגב של הנושאים בכלל. אבטח שישמע כ"ג[13] לעצתי בזה, והוא דבר קל מאד, שיתן כל חוברת, לפני ההדפסה, ליודע פרק בדקדוק לש"ע, והוא יתקן את הדברים הבולטים ביותר. גם ארהיב עז לדרוש מכבוד גאונו, להשמר מכל עניני דרוש והדומה להם בשעה שאנו עסוקים בשאלות גדולות העומדות ברום עולם. לעולם צריך שיהיה הגבול נשמר בין עולם לעולם, ודרושי הקטנות אינם רשאים להתערב בתוך דרושי הגדלות. עכ"פ[14] אלה החסרונות הנם ככתמים שעל פני השמש הברה בשחקים, לעומת האור הגדול, שיגלה כת"ר[15] ע"י[16] ספריו הנפלאים, כשיופיעו בעולם בע"ה[17].

האמת אגיד לכבוד אהובי, שאין לי מה לבקר על כללות דבריו היקרים, כי הם משובצים זהב טהור של הישן והחדש ע"פ[18] השפעת קדושת פנימיות התורה, כאשר ידעתי כבר את ידידי ואת שיחו. אמנם

הוסיף הרבה לקח ורעיון, בימים האחרונים, ע"י כל ניצוצי הקדושה שהעלה מעמקי הקליפות ע"י המון החדשות של הספרות החדשה. ישר חילו, כך יפה לנו, וכן חייבים אנחנו.

מצדי הנני מוכן בל"נ[19] לעמוד לימין כ"ג בכל אשר תשיג ידי, כי לעבודת שמים הכל מסייעים. אחי שמואל שי'[20], שהו"ל[21] את חוברותי, [אחיו של הרב קוק, ר' שמואל הכהן קוק, שהוציא לאור את חוברותיו] הנהו עתה בירושלים עסוק במסחר, ואיני יודע אם יפנה אל עסק הו"ל[22]. אבל בכ"ז[23] אקוה, שיהיו אחי שי' בכלל ואוהבי מהעוזרים על יד כבודו. אם כי עזרה חמרית מובן שלא תוכל לבא מאה"ק[24], לפי מצבה כעת, מ"מ[25] יש תקוה לעזרה מוסרית של כבוד ופרסום, שגם הם נחשבים לדבר גדול בפעולה כללית.

מאד הייתי חפץ להאריך בדברים את כ"ג, אבל רבו עלי טרדות וחובות מכתבים ומעשים העומדים על הפרק. ולא אמנע מלהעיר את כבוד גאונו שי' שצריכים אנחנו להיות משוקעים בפועל בבנין אומתנו באה"ק[26], ולא להפליג לכל דבר, לגעור בקטני-האמנה המגבילים את יד ד' דוקא ע"פ אותם הציורים הנדמים להם בדמיונם. כשם שאמר הבעש"ט[27] [רבי ישראל בעל שם טוב, מייסד החסידות] ז"ל[28], שצריך לעבוד את ד' בכל הדרכים, כן צריך ג"כ[29] לצפות לישועה, שהיא אחת מיסודי עבודת ד', שעליה נשאלין ביום הדין, בכל הדרכים, ואין דרך אחד סותר את חברו כלל. עלינו רק לסקל את הדרכים, להסיר בכל כחנו את הקוצים והחרולים ואבני הנגף שעולים עליהם, אבל בעצמותם הכל מוביל אל התכלית. וכל שהתכלית יותר קרובה ומובנה אין ערכה נגרע בשביל כך. אדרבא, "ד' בחכמה יסד ארץ", [משלי ג, יט] ודוקא "אבא יסד ברתא". והנקודה התחתונה, "אבן מאסו הבונים", עתידה לעלות לרום חביון.

מגמתי ביסוד ישיבה חדשה להישוב החדש בכללו, להחיותו בטל של תורה ולקבוע למוד קבוע ומפורסם בהלכות דעות ואמונות, שגנזי תורה בארחות הקבלה לכל דרכיה יקחו בה חלק בראש, בטח כבר ידע כ"ג מהמכתב הנדפס אשר נשלח לו. נעבוד ונעבוד, נעשה את שלנו, אמת מארץ תצמח וצדק משמים [על פי תהלים פה, יב] יהי'[30] נשקף לנו. אין ספק שרוח ד' מעודדנו ומעוררנו לפעול ולעשות, ואורו ואמתו יעמוד לנו לחזק ידים רפות וברכים כושלות לאמץ. [על פי ישעיהו לה, ג]

ע"ד[31] האמונות הזרות, אומר לכ"ג את דעתי, כי לא הבלעתן והריסתן היא מטרת אורם של ישראל, כמו שאין אנו מכוונים הרס כללי לעולם ולאומיו כולם, כי-אם תקנתם והעלאתם, הסרת סיגיהם, וממילא יצטרפו בזה למקור ישראל, להשפיע עליהם טללי אורות. "והסרותי דמיו מפיו ושקוציו מבין שניו ונשאר גם הוא לאלקינו", [זכריה ט, ז] וזה נוהג אפילו באליליות, וקל-וחומר בדתות הנסמכות בחלק מיסודותיהן על אור תורת ישראל. וגדולים דברי הגר"א[32] ז"ל ": ואת עשו שנאתי [מלאכי א, ג] - את הטפל לעשו, אבל עקרו שהוא ראשו בהדי אבהן דעלמא גניז, [גנוז עם אבות העולם – על פי סוטה יג, שראשו של עשו נקבר במערת המכפלה] ועל-כן "ראיתי פניך כראות פני אלקים" [בראשית לג, י] אמר איש האמת יעקב איש תם, [על פי בראשית כה, כז] ודברו לא ישוב ריקם, ואהבת אחים של עשו ויעקב, של יצחק וישמעאל, תעלה על כל אותן המהומות, שהרשעה הנכרכת בטומאת הגויה גררה אותן, תתגבר עליהן ותהפכן לאור ולחסד עולם. דעה רחבה זאת, ממותקת במתקה ודבשה של תורת אמת, צריכה להתלוות עם כל ארחותינו באחרית הימים, למחתם אורייתא בהיכלא דמלכא משיחא בהפיכת מרירא למתיקא וחשוכא לנהורא.

ההרגל לצאת מתלמוד אל תלמוד, ולהנצל מאותה המארה של, אין שלו' ליוצא ולבא' [על פי חגיגה י: "היוצא מתלמוד למשנה אין לו שלום", שנאמר "ליוצא ולבא אין שלום" (זכריה ח, י)] ", הוא מוכן עתה דוקא. כל עיקר המנוחה, בעולם וביהדות, הוא רק מפני רבוי המאורות הזורחים ושופעים כאחת. הדרך הישנה של בחירת אחד הדרכים, ללכת בה במתון, לא תקום ולא תהי'[33]. יותר ויותר מזה נתגדלנו ונתפתחנו. לתפוס כללות הדרכים כולם ולאגדם במנוחה שלמה ובטוחה, היא התחלת הדרך של הפיכת ע' דעור לאלף דאור, הכתוב בתורתו של ר'[34] מאיר, [בראשית רבה כ, יב: בתורתו של רבי מאיר מצאו כתוב "כתנות אור" באל"ף, במקום "כתנות עור" בעי"ן] שלא יכלו חבריו לעמוד על סוף דעתו [על פי עירובין יג] ולא נסוג אחור גם מלמוד תורה מאחר באותה שעה שרכב על הסוס בשבת, [חגיגה טו: רבי מאיר למד תורה מרבו אלישע בן אבויה ("אחר") כשזה רכב על סוס בשבת] ולא נמנע מלהכניסו בנורא כדי להביאו לחיי העוה"ב[35]. [חגיגה טו: לאחר מותו של "אחר" אמר רבי מאיר שמוטב שיידון בגיהנום ויבוא לעולם הבא, ועלה עשן מקברו; ורבי יוחנן אמר שיוציאו משם, ופסק העשן] אמנם "אחר" אחד וגדול חד הוה גבן, שנצח ר' יוחנן ופסק עשן מקברו, אבל את ה"אחרים" הרבים אשר בקרבנו אותם נקלה בנורא למען הביאם לחיי עולם, להתם סיגיהם ולהעלות המובחר שבהם לתוך אגודת החיים, ולא ידח ממנו נדח. [על פי שמואל ב יד, יד] וכמדומה שבאחד השיחים כבר המתקנו סוד ע"ד עבודת התקון של הנשמות העשוקות והנדחות של דורות שעברו, הראויה ומחויבת לצדיקי הדורות, ועבודת הקודש הזאת אין ראוי לזנח באחרית הימים, כי נשמותיהם של רשעים הנן מזיקי עלמא, וכשהם מתתקנים חוזר העולם כולו ונבנה בהדרו.

הנני בכל לב מצפה ליום אשר יאיר אור כבודו בספריו כולם כלולים בהדרם, ויה"ר[36] שיתאספו בעלי אסופות רבים [על פי קהלת יב, יא; כאן: חכמים שיתחברו יחד] והיו עמנו באגודה, לעבוד בכרם בית ישראל בחכמה ע"ד האמת.

והיה ז"ש[37] וברכת ד' על עמו, כנה"י[38] ונפש ידי"ע[39] דוש"ת[40] באה"ר[41],

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. אד"ר - אדר ראשון
5. תרס"ח - השנה תרס"ח (1907/1908)
6. לכ' - לכבוד
7. ידי"נ - ידיד נפשי
8. מו"ה - מורנו הרב
9. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
10. אבד"ק - אב בית דין קהילת
11. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
12. שלו' - שלום
13. כ"ג - כבוד גאונו
14. עכ"פ - על כל פנים
15. כת"ר - כבוד תורתו
16. ע"י - על ידי
17. בע"ה - בעזרת השם

18. ע"פ - על פי
19. בל"נ - בלי נדר
20. שי' - שיחיה
21. שהו"ל - שהוציא לאור
22. הו"ל - הוציא לאור
23. בכ"ז - בכל זאת
24. מאה"ק - מארץ הקודש
25. מ"מ - מכל מקום
26. באה"ק - בארץ הקודש
27. הבעש"ט - הבעל שם טוב
28. ז"ל - זכרונו לברכה
29. ג"כ - גם כן
30. יהי' - יהיה
31. ע"ד - על דבר
32. הגר"א - הגאון רבי אליהו מווילנה
33. תהי' - תהיה
34. ר' - רבי
35. העוה"ב - העולם הבא
36. ויה"ר - ויהי רצון
37. ז"ש - זה שלום
38. כנה"י - כנפשו היקרה
39. ידי"ע - ידידו עוז
40. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
41. באה"ר - באהבה רבה

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת קכה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ג' אדר שני תרס"ח - יפו **נמען:** אחיו, הרב דובער הכהן

הרב קוק מציע לאחיו לחדש קשר מכתבים קבוע. הרב קוק מספר על חדשותיו: דיין נוסף בבית הדין, התקרבות ל'שומרי תורה', ומחלקת מלאכה ב'שערי תורה' שמייצרת ארונות ברזל. רבים תומכים בישיבה, ובהם ר' יצחק אייזיק הלוי ו'המזרחי' בגרמניה. הרב קוק שואל אם רבני רוסיה פועלים להצלת היהדות, ומעודד לצאת מ'שב ואל תעשה'. לאחיו הרב קוק ממליץ על חזרה קבועה על הרמב"ם, ומבקש ממנו לנחם את גיסם רב רגולה. על האתרוגים הרב קוק כותב שיש לאסוף כוחות.

עיקרי הדברים

- מחלקת מלאכה ב'שערי תורה' - בניין הארץ המעשי.
- התומכים בישיבה.
- קריאה לרבני רוסיה לפעול.
- המלצה ללימוד רמב"ם כסדר.
- אתרוגי ארץ ישראל.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ג' אדר ב' תרס"ח[4].

שלו'[5] וברכה מקודש לכ'[6] אחי יקירי ומחמדי הרב הג'[7] המפורסם לשו"ת[8] מוהר"ר[9] דובער הכהן [אחיו של הרב קוק, הרב דב בער קוק] שליט"א[10] ונ"ב הרבנית תחי'[11] והבנים והבנות שי'[12] לאוי"ט[13] ברב טוב ונחת.

אחרי זמן רב של תקוה לקריאת נעימת ימינך, אח יקר, קבלנו את מכתבך הגלוי, אשר כפי הרגלנו, להיות מן העשירים המקמצים במכתבים, גם זה נחשב לנו לאושר. ב"ה על השלו'[14] אשר עמכם. הנני קורא לך, אחי יקירי, והנני כולל גם את נפשי גם בקריאה זו, שכבר בא מועד שנשוב מעצלות זו, ויותר טוב שנהנה עצה ותושי' איש מאחיו, בארוכה או בקצרה, הכל לפי הזמן, ולהשיב את נפשנו כפעם בפעם במכתבי ידידות, מכתבי אחים, ולא מכתבים של בני חבורה המכירים זא"ז[15] במקצת. אותי אף שיש לדון לכ"ז במדה הגונה, מ"מ[16] איני חפץ להצטדק לגמרי, הרבה גורמת ג"כ[17] חלישות הגוף, ויותר מכל אלה חלישות הנפש, שהיא מום מוסרי, שע"י[18] הבחירה אפשר לרפאותו, פשוט לשוב מזה החטא של מניעת הטוב, ד' יכפר בעד. אמנם לא תחשוב. אחי יקירי, שמגוזמת היא הצעת טרדותי. הנני באמת ג"כ עמוס בעול גדול, עול של מעשה ועול של מחשבה ורעיון. מה מאד הומה רעיוני בראותי לפני כר נרחב לעבודת אמת. עבודת ד' הבהירה בעד עמנו וארצנו, בעד אור עולם, ורב טוב מונעת העצלות, של כבדות האברים וכבדות הרוח. בימים הללו נעשה משטר לטובה אצלינו, בהליכות הבי"צ[19] בהוספת דיין אחד גדול בתורה ורצוי לבריות, ואקוה שע"י[20] יוקל לי העול המעשי במעט. החילותי להיות מתקשר מעט יותר עם אגודת "שומרי תורה", מה שלא עשיתי כן בתחילה, מפני שינויי דעות שחששתי להם, אקוה שיוכשר הענין יותר בע"ה[21]. בת"ת[22] שע"ת[23] פה הוקמה ע"פ[24] הרשאתי מחלקה למלאכה, [תלמוד התורה "שערי תורה" ביפו] והיא הולכת ומתגדלת, ואקוה שתתן כבוד לשלומי אמוני ישראל, להודיע

לכל, שהננו חפצים בבנין הארץ המעשי. עתה כבר עסוקים הם בתעשית ארונות הברזל לבתי האוצר, אשר לא יפלו בשכלולם מהמובאים מאירופא, והפירמה של "בית מלאכה לשע"ת" תתנוסס עליהם. לפי דעתי ראוי לשמח ע"ז[25] ב"ה. - ע"ד[26] הישיבה, רבות הנן המחשבות, אצל היראים באשכנז עשה הענין רושם גדול. הרב ר"י אייזיק הלוי, בע"ס[27] דורות ראשונים, [ראו (כרך א', אגרת קג)] הוא קרוב להיות ג"כ מהעוזרים, ויש לו יד חזקה במערב. ה"מזרחים" משם מצדם ג"כ חפצים להכנס בזה, ומצדדים אחרים ג"כ יוכל עזר להמצא, אמנם הדבר צריך להיות מותחל דוקא בגדולה, כראוי לכבוד אה"ק[28] ואור תורה אשר בקרבה.

חפצתי מאד לדעת אם עושים רבני רוסיא איזה דבר להצלת היהדות בארצם, ומה המה דרכי פעולתם, ואם אפשר להתאגד עמם. כמדומה שכבר הגיע הזמן להתעורר משינה הליטרגית של שוא"ת[29], [מתרדמת של "שב ואל תעשה"] ולחפש דרכים, דרכי חיים, חדשים וגם ישנים, לעזרת ישראל. תמה אני אם יש מי שפטור כעת מעבודה זו, אסור להיות ענותן בזה, כל יד פועלת, מעט או הרבה, מצלת קמעא ומצטרפת לחשבון גדול, רק שתהי'[30] העשי' בשיקול דעה ושכל, לא רק בהמיית הרגש שבלב, המעורב בשמרים בלתי מזוקקים כלל.

אולי תוכל להודיעני איזה רושם עשתה החוברת "בנין האומה" של הרב רפ"ל[31] נ"י[32]. למרות שיבושי הדקדוק שלה, ועוד מגרעות טכניות, יש לה ערך הגון, אבל מסופקני אם נמצאו שומעים ומתעוררים.

כתוב נא בפרטיות מכל אשר עמדך לטובה, ובסדר לימודך. כמדומה שראוי להתרגל הרבה בחזרת רמב"ם[33] כסדר, פרק או פרקים בכל יום, כפי האפשר, פעם בלא נו"כ[34] ופעם עם נו"כ היותר עקריים, אבל העיקר החזרה ההקפית, שבהמשך הענין כמדומני שעתיד ספר "היד" להיות המעין המרכזי לת"ח[35], ע"פ סדרי הלימוד שבהכרח יחודשו.

גיסנו הר"י[36] שי' כתב לי, שיש תקוה שתמצא לפניו ישיבה במקום מושבו, אם יוכל למצא ממנה את פרנסתו בכבוד הייתי מזה מלא רצון, אע"פ[37] שהייתי חפץ יותר שנוכל כולנו להקבץ במוקדם היותר אפשרי לאה"ק[38] לעבוד יחד את העבודה הגדולה, שראוי לעבוד בקרבה, ולד' הישועה.

בטח ידעת את האסון של גיסי הרב מראגאלא שי', ינחמהו ד', ראוי להתקרב אליו ולנחמו, הוא מתאונן על בדידותו, ולפעמים במכתב וקשר ידידות מחיים ומעודדים איש נכה-רוח במצב כזה. - משמואל שי' מסתמא יגיעוך מכתבים, הוא יותר זריז ממני. ב"ה שהוא קובע עתים לתורה, ואהוב לבריות בעיה"ק[39] ת"ו יצליחהו ד'. הנני כופל את הצעתי, שנתחיל מעתה לסדר בע"ה באופן יותר מלבב את מרוץ אגרותינו, ונסבב בזה קורת רוח הגון וכשר לעצמנו, ויותר מזה לאיזה ענין כללי, ע"י[40] אגד רוחני שלנו ברצות ד' דרכנו.

ע"ד האתרוגים, ראוי לעזור ולקבץ כחות כפי היכולת. מה הומה הלב אחרי הידיעה, של ברור ההרכבה של כל האתרוגים של ידי נכרים, וברור הכשרות של אתרוגי אחב"י[41], והחשבון הברור של טובת ישוב א"י[42] היוצא מזה, והעינים סגורות, אין חש ודורש. מ"מ ב"ה שפעלי לא הי'[43] לריק, ועוד לו עתיד גדול, אודה לד' חסדו.

והנני חותם בברכה באה"ר[44] ונאמנה, כנה"ר[45] ונפש אחיך קשור באהנ"פ[46] ודוש"ת[47] מהררי קודש,

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ח - השנה תרס"ח (1907/1908)
5. שלו' - שלום
6. לכ' - לכבוד
7. הג' - הגאון
8. לשו"ת - לשם ולתפארת
9. מוהר"ר - מורנו הרב רבי
10. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
11. תחי' - תחיה
12. שי' - שיחיה
13. לאוי"ט - לאורך ימים טובים
14. השלו' - השלום
15. זא"ז - זה את זה
16. מ"מ - מכל מקום
17. ג"כ - גם כן
18. שע"י - שעל ידי
19. הבידי"צ - הבית דין צדק
20. שעי"ז - שעל ידי זה
21. בע"ה - בעזרת השם
22. בת"ת - בתלמוד תורה
23. שע"ת - שערי תורה (שם מוסד חינוך ביפו)
24. ע"פ - על פי
25. ע"ז - על זה
26. ע"ד - על דבר
27. בע"ס - בעל ספר
28. אה"ק - ארץ הקודש
29. שוא"ת - שב ואל תעשה
30. שתהי' - שתהיה
31. רפ"ל - שם אדם - דורש פענוח
32. נ"י - נרו יאיר
33. רמב"ם - רבי משה בן מימון
34. נו"כ - נושאי כלים (מפרשי השולחן ערוך)
35. לת"ח - לתלמידי חכמים
36. הר"י - הרב רבי שם שמתחיל באות י (כגון יעקב / יצחק / יוסף / יהודה / ישראל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
37. אע"פ - אף על פי
38. לאה"ק - לארץ הקודש
39. בעיה"ק - בעיר הקודש
40. ע"י - על ידי
41. אחב"י - אחינו בני ישראל
42. א"י - ארץ ישראל
43. הי' - היה

44. באה"ר - באהבה רבה
45. כנה"ר - כנפשו הרמה
46. באהנ"פ - באהבת נפש
47. ודוש"ת - ודורש שלומו ותורתו

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת קפד

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ז' שבט תרס"ט - יפו **נמען:** הרב פנחס הכהן לינטופ, אב בית דין בירז'

הרב קוק מתנצל על איחור התשובה ומתאר את עומס עבודתו כמי שחש את כל זעזועי התחייה. על תקוות הנמען לאספות רבנים: אלה חלומות. הרבנים ישנים מחולשת נשמה, ואספה תעסוק בפלפול קטן או באגדה מגומגמת. לא אספות צריך עתה, אלא לייסד ספרות 'באזמל חד', שתרפא בשפע רוח הקודש ובחכמת האמת. כך יוכשרו הלבבות, וכנסת חכמים תוכל להיוולד.

עיקרי הדברים

- עומס התחייה על הרב קוק.
- ביקורת על אספות רבנים.
- ספרות של חכמת האמת - קודם לאספות.
- בניין האומה כמטרה עליונה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ז' שבט תרס"ט[4]. [ז' בשבט תרס"ט (1909)]

שלו'[5] וברכה לכבוד ידי"נ[6] הרב הגאון המפורסם, חופש גנזי נסתרות ודולה פנינים ממעמקים, מו"ה[7] פנחס הכהן [הרב פנחס הכהן לינטופ, רבה של בירז' שבליטא; ראו גם (כרך א', אגרת קיב)] שליט"א[8], שלו' למר ולתורתו, לרוחו וגויתו ולכל אשר לו,

זמן רב עבר עלי ולא יכולתי בשום אופן לשלם חובי לידידי, להשיב לו על מכתביו היקרים, עד אשר בושתי לשלם כעת אחרי אורך זמן כזה. ובפרט כי בשום אופן לא אוכל לצאת ידי חובתי, להשיב בארוכה על כל פרט מפרטי דבריו, העשירים ברגש ובענין. וביותר, שאורך הדברים, שבין הצעת מחשבתי והלך רעיוני לבין דרכי המחשבה של כבוד ידידי, צריכים לא מכתבים ולא ספרים כי"א[9] ספרות שלמה, שאע"פ[10] שהיא מקופלת בנשמה, בנקודתה העליונה, אבל כמה עבודה וכמה סידור דרוש כדי להוציא דבר דבור על אפניו, עד שהנקודה וקוציה שכלפי מעלה וכלפי מטה תוציא לעולם הגלוי את כל חילה ואוצרותיה, אשר רק אז יבחנו הפרצופים השונים ע"י[11] הבדליהם היסודיים. ואנכי הנני עבד נמכר לרבים, לעבוד ולמשא לעם ד' המחל להכות שרשיו על אדמת נחלתו, בתקות גאולה וחיים חדשים ורעננים, שהטיפול המעשי כ"כ[12] מרובה בההעתקה החדשה ממצב למצב, המתגלה פה בנקודת החיים האמיתיים של אומתנו, עד שמונע הוא בכח תסיסתו את העבודה הרוחנית, אפילו אותה המוכרחת לו לשפעת חייו ותנועתו, ואין צריך לומר אותה הראויה לו לתפארתו והשלמת צביונו, העולה במעלות אין קץ. ואני הנני עומד בתוך, וברוך השם אשר עשה לי את הנפש הזאת, [על פי ירמיהו לח, טז: "חי ה' אשר עשה לנו את הנפש הזאת"] שרוח ונשמה חיה ומרגשת את כל התנועות והזעזועים השונים עם כל ציריהם וחבליהם בקרבה, אבל גם עם כל תוקף עז חייהם ואמונת ישעם, והדברים כולם פוגשים בי פגישה מוחשית, ואני מוכרח לטפל בהם בפועל ובמעשה ולסבול את כל המשברים של הזרמים השונים ושיא דכים. ולהקשיב

אל הקול הגלוי והנסתר שבהם. אדמה שנשמה עליונה של כבוד אהובי תוכל להרגיש גם מרחוק את עמל נפשי, וידון אותי לכף זכות גמורה על אשר כל כך עכבתי את דברי, וגם על אשר גם כעת הנני מוכרח להסתפק רק בקיצור דברים.

תקותיו של כבוד גאונו על אסיפות רבנים, [הרב לינטופ תלה תקוות בכינוס אסיפות של רבנים, והרב קוק משיב שקודם לכן יש ליצור ספרות של פנימיות התורה] הנן אצלי תמיד חלומות, שאין בהם כעת, לדאבון לבנו, אפילו קסם של יופי המעטר איזה דמיון נאה. בתרדמה עמוקה ישנים הם רועי עמנו, לא מרוע לב כ"א מחולשת נשמה, אשר לא טעמה ימים ושנים, וגם תקופות, מזון מחיה ומבריא באמת, שהוא רק המאור החי שבפנימיות אור העליון שבאור תורה. כשיתאספו לאסיפה לא ייחסו לעצמם שום קוצר דעת וחולשת רוח, ולא יאמינו לקול היחידים החמושים בזרע ד'. את שולחן האסיפה יעטרו בודאי באיזו חקירה של דבר הלכה, בענין קטן שבקטנים, מצד נושאו הפנימי, אלא שיהיה אולי גדול ורחב מצד עומק התחבולות הנדרשות לפתרונה, כמי שעושה "מכונה מאלפי אלפים ככרי זהב כדי לעשות מחט-ברזל אחת", או באיזה דבר אגדה שישבצו אותה ברעיונות של מוסר רצוץ מן החיים, של קבלה מגומגמת או של פילוסופיה ישנה, ובזה יגדל עוד היסוד החנקי בהאטמוספירה הרבנית, ומכאוב חדש יולד לציריה הגדולים של כנסת ישראל, המתהפכת בחבליה. לא כן, אחי, לא זו הדרך. לא נבקש כעת עדיין אסיפות, כ"א ספרות ניסד, באזמל חד חרב פיפיות, [על פי תהלים קמט, ו: "וחרב פיפיות בידם"] שגופו וראשו ושני חודיו הנם אותיות של שם מלא, נחתך את הבשר החי, אשר לא אבד את סגולתו הלבית להיות מתחלחל ומתפחד ומלא מורך. בתחבשת של שפע רוח קודש עליון ונחל עדנים ממקור חכמת אלהים נרפא את פצעיו, בצמחי דשא שבע טללי אורות עליונים נעצור את זוב דמו, וזרם חיים חדשים ממקור חי העולמים יחל לזרום בקרב הדם החי, אשר יולד מהמזון החי והמבריא, אשר נושיט לו משדמות חכמת האמת, אשר יעבדו ע"י מחצדי חקלא הנאמנים, גבורי חיל, אוהבי ד' ועמו, ומחונני בריותיו ועולמו.

זאת היא מטרתנו בצעדים מדודים מאד בהתחלת עריכת "הניר". ["הניר" – מאסף תורני שהחלו אז. השם על פי ירמיהו ד, ג: "נירו לכם ניר ואל תזרעו אל קוצים", ולכן ממשיך הרב קוק: "לעקור ולשרש את הקוצים"] עלינו להחל ניר, לעקור ולשרש את הקוצים, מכל הצדדים, ולהכשיר את כנסת ישראל לזריעה של אור חדש, אשר יתן לנו את תנובתו כימי עולם, וביתר שאת של נקיון וטוהר. כי לא לחנם צורפנו ומורקנו, בכור מצרף ומטהר של גלות ארוכה ויוקדת כזאת, אע"פ[13] שהרבה סבלנו בשביל ביסום העולם, לא נכחד כי גם אנחנו צריכים אנו מירוק, אשר פעל עלינו לטובה, ומפני שישבנו בחשך, הנה ד' אור לנו. [על פי מיכה ז, ח: "כי אשב בחשך ה' אור לי"] בטללי אורות, שמקורם יהיה נחל עדנים של ארץ חמדה, בית חיינו ומקום גאוננו וחביון עוזנו, נחיה את הכל, דבר לא נאבד, מפכים קטנים, עד הוד של ארץ ושמים, הכל נאגד לאגודה, הכל ישוב ויפרה. אהבת האומה, הפשוטה, הישרה והטבעית, הרעננה והבריאה, מוכרחת היא להולד להיות לכח פועל ומאיר בלב כל הראויים באמת להעטר בשם גדולי ישראל, ועל נקודה עליונה זו יבנו כל מגדלי עופל, וכל שלטי הגבורים עליה יתלו. [על פי שיר השירים ד, ד: "כמגדל דויד צוארך בנוי לתלפיות, אלף המגן תלוי עליו, כל שלטי הגבורים"] בחילה העז תזרום דוקא ממקום חייה, מארץ החיים, אשר הננו מרגישים את גאון הודה בשבתנו עליה בבטחון

תקות גאולה וישע עולמים, ההולך ונעור, ובזרועות עזה תחבק את כל העדרים הרחוקים, אשר "נתפזרו מהר לגבעה ולא שכחו את גדריה", ואת רועיהם עמם.

עורה עורה אח יקר, ומאורות נשמותינו, אשר נשאב ממקור העז והאורה, יאירו ברקים תבל, וצדיקי ארץ ישראל עם צדיקי חוץ לארץ יתאחדו, לגדולת ארץ צבי [ארץ ישראל; הכינוי על פי דניאל יא, טז] והוד חסנה, ולא יחלק עוד לבם. הסודות יגלו והרמזים יתפרשו, הדרשות יתבררו והפשט יתרומם, וכולם יחד ימלאו פני תבל תנובה, מאמצת כח ונותנת עז לאלהים.

יסיח כבוד אהובי את דעתו ממחשבתו, שרק על ספרותו, אשר עמל בה הרבה, לבדה יחיה ישראל. ספרותו נכבדה ויקרה היא לנו, אבל היא ג"כ[14] אחד מהחזיונות החשובים המתגלים ברוח האומה, שכולם יש להם בית אב בתורה. ישתדל להפיץ את מחשבותיו בכל אשר תשיג ידו בלא הגזמה יתירה, המביאה לידי רפיון ויאוש מבפנים, ולידי מנוד ראש וליצנות מבחוץ. נאחד את כל אורותינו יחד, ואור על אור יחובר, ודרכנו ילך הלך ואור.

לא לנו לריב עם הראשונים, כ"א להוסיף על אורותיהם עוד. אז ממילא יתפשטו הקמטים, והצורה הטובה והחיה הגנוזה בהם תמיד ממקור ישראל תגלה בכל הדר יפיה. ואם אנו סרים לפעמים מדרכם וממחשבותיהם, "דור דור וחכמיו, דור דור ומנהיגיו ופרנסיו", [על פי סנהדרין לח: "דור דור ודורשיו, דור דור וחכמיו, דור דור ופרנסיו"] "הכל מיד ד' השכיל". [דברי הימים א כח, יט] ותמיד נוקיר את הטוב אשר פועל בזמנו מאיזה רעיון טוב לשעתו, אשר גם לא תמיד יתקיים, ו"תורה שאדם לומד בעולם הזה הבל היא לפני תורתו של משיח". [קהלת רבה יא, ח]

לאט לאט, ולפעמים ג"כ בדילוג ובקיעה, נכשיר את הלבבות לחיים בריאים. אז ישוב החפץ לעסוק בבנין האומה ברוחו האיתן, לא בשביל להקרות רב או מפורסם, ולא בשביל לקבל שכר טוב וחלק נאה בגן עדן, ולא להנצל בזכות זה ממוקדי שאול ומלאכי חבלה. כל אלה המחשבות, אף שאמת נצחית טבועה בהן, הנן קטנות ופעוטות, לגבי המחשבה העזה המתגברת ע"י ההזנה הבריאה של לחמה של תורה, העשוי סולת שמן ודבש, שכפי גדלה כך היא פשטותה, טובת האומה ותפארת עזה, הצלתה מתוך המהפכה, והרמת קרנה בכבוד, זה הוא העדן והגן, שאין קץ לעציו, ענפיו ופריו, ואין ערוך לחמדת עינים של ירק דשאיו ופרחיו. הננו מכשירים את האמצעיים, שתוכל כנסת חכמים להולד, ואז נוכל, רק אז, לדבר ע"ד[15] אסיפה בפועל, ודי אתנו.

הנני מוכרח לקצר. ידידו עז נותן ידו עמו לעבוד ולמשא, למען עם ד' ונחלתו,

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ט - השנה תרס"ט (1908/1909)
5. שלו' - שלום
6. ידי"נ - ידיד נפשי

7. מו"ה - מורנו הרב
8. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
9. כ"א - כי אם
10. שאע"פ - שאף על פי
11. ע"י - על ידי
12. כ"כ - כל כך
13. אע"פ - אף על פי
14. ג"כ - גם כן
15. ע"ד - על דבר

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת רסו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"א שבט תר"ע - יפו **נמען:** הרב פנחס הכהן לינטופ, אב בית דין בירז'

הרב קוק מרגיע את הרב לינטופ שאהבתם לא התקררה בגלל חילוקי דעות. כל אחד עובד בשורה אחרת של אותו כרם, והניגודים הם 'כמראה הקשת'. הרב קוק שואף לנפלאות גשמיות ורוחניות, לישראל, לעולם ולכל הנבראים, אבל צריך להכשיר את ההוויה לקלוט אותן. הרב קוק גם כותב: כל הלכות השנאה לרשעים נאמרו רק במי שכבר הוכח, ובדורנו אין מי שיודע להוכיח, ולכן הן כ'בן סורר ומורה' - 'דרוש וקבל שכר'.

עיקרי הדברים

- אהבה למרות חילוקי דעות - 'כמראה הקשת'.
- שאיפה לנפלאות והכשרת ההוויה.
- הלכות שנאה - רק אחרי תוכחה, ואין בדורנו מי שיודע להוכיח.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"א שבט תרעי"ן.

שלו וברכה מקודש לכבוד ידיד נפשי רוחי ונשמתי, הרב הגאון המפורסם, מאריה דרזין, [בעל הסודות (ארמית)] לב טהור ונבר, [לב טהור ונקי (על פי תהלים כד, ד)] מו"ה[4] פינחס הכהן שליט"א[5] לינטופ, אבד"ק[6] בירז [רבה של העיירה בירז' שבליטא] יצ"ו[7].

באהבה רבה קבלתי את מכתביו היקרים. אמנם עדנים רבים [זמנים רבים (ארמית)] עברו עלי, שבתגרת יד העול המעשי [שבגלל לחץ העול המעשי] גורשתי מגן עדנו, מפרדס המחשבה וההרגשה החיה הרוחנית מאור עליון המאיר ובא על כל דורשי אלהים באמת. ומבלי חפץ הייתי מוכרח להיות כל שיחי ושיגי [כל עיסוקי (על פי מלכים א יח, כז)] בגופי הלכות [בעיקרי ההלכות] ובסדרים מעשיים, עד אשר לא היה ביכלתי לפנות אל שרש נשמתי ולעסוק ברוח שקט באותם העניינים החיים והאהובים באהבת אל עליון, שאנו צריכים לעסוק בהם במרוץ מכתבנו, על כן נתעכבו דברי. והנה הלום [והנה עתה] ראיתי במכתב כ"ג[8] ידידי שיחי'[9] לידידנו הסופר הנכבד מר א. ז. רבינוביץ [אלתר זאב רבינוביץ, סופר עברי בן הזמן] נ"י[10], שמחשבה עלתה על לבבו: פן מפני איזה חילוקי דעות עיוניות, המבדילים ביניינו, נתקררה אהבתנו הנאמנה, חלילה. אז אמרתי לא עת לחשות, [על פי קהלת ג, ז] וחלילה להניח את כבוד ידידי האהוב, אשר בו מעיני תמיד, - כי כמה הם בדורנו זה אנשי לב, אשר נוכל לקחת עמם דברים בכל הגדולות אשר עסקנו בהם, מאז התודענו איש אל אחיו?' - להיות שרוי במחשבה מדאיבה-לבבי כזאת. ואע"פ[11] שעדיין אינני מוכשר, מפני המון טרדותי המעשיות, לרדת ולעלות אל אותם העמקים העמוקים וההרים הרמים הפזורים בדרך אשר אנחנו הולכים עליה תמיד, בכל-זאת לא אוכל עוד לאחר. וכפי אשר תעלה המחשבה ויקלט העט, בזמן המצער [בזמן המועט] שהנני מנתק את עצמי מהסביבה המעשית המקיפה אותי, אציגה בזה להיות לנושא למכתבי

זה, שהוא יותר מכתב מזכיר אהבה וידידות ממכתב של נושאים עיוניים, אשר כל בהן חיי רוחנו [ישעיהו לח, טז] תמיד, בסוד ד' ליראיו. [תהלים כה, יד]

יאמין אהובי, כי עקרו של דבר, שכ"ג מסמן לי בכמה מכתבים זה כמה, שיש איזה דבר מבדיל ביניינו ביסודי הדעות, אנכי לא עמדתי עוד למצא נקודה זו בדיוק. תמיד אני רואה איזה נגודים ביניינו בענפים, בדרכי ההרצאה, אבל, מאז החלונו להיות עסוקים בחליפות מכתבים, ומאז דברנו יחד את אשר יהגה רוחנו, לא אוכל לבסס לי איזה נקודה יסודית, לומר שהיא היא המבדלת ביניינו, וליחש אליה את סוד כל ההבדלים הפרטיים המתגלים תמיד בינותיינו. השערתי היא, שכל אחד מאתנו משקיף על חלק מיוחד של השדה אשר ברכו ד', [בראשית כז, כז] ואותה שורת הכרם, שכ"א מאתנו הוא עובד עליה מיוחדת היא, ואולי עומדת היא במצב שונה מעט זו מזו, שמתוך כך מקבלות התנועות הרוחניות שלנו איזה סגנון מיוחד השונה זה מזה. אבל כשנדון יפה בדבר נמצא, שבכרם אחד אנחנו עובדים; ומי יתן ויאספו לדגלנו עוד מחצדי חקלא, ["קוצרי השדה" (ארמית, כינוי בזוהר לעוסקים בפנימיות התורה)] אשר לא ישפילו שבת רק בשפולי כרמא [שלא ישבו רק בשולי הכרם (ארמית, על פי הזוהר)] רק יקחו להם כל אחד שורה מיוחדת בתוכיותו של כרם חמד זה, אשר תירושו ישמח אלהים ואנשים. [על פי שופטים ט, יג] ומה תגדל שמחתנו אם ניגודים כאלה, הנמצאים ביניינו, יתרבו ויופיעו על ידם שלל צבעים רבים. "כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד ד'" [יחזקאל א, כח]

לא פחות מכל צופי ישועת ד' הנני שואף לנפלאות, לנפלאות גדולות, נפלאות מעשיות, אשר יגלו מיד ד' על עבדיו, בשמים ובארץ, בימים וכל אשר בהם, נפלאות רוחניות אשר יגלו בכל כליות ולב, בכל חדרי רוח ונשמה, של כללות אומתנו ויחידיה כולם, וממנה על כל, על כל גוי ואדם יחד. ולא מחוץ לפרגוד יעמדו [ולא יישארו מחוץ למחיצה] גם כל בהמות שדי וחיתו ביער, כל עוף השמים ורמש, כל אשר נשמת רוח חיים באפיו, ועולם הצומח והדומם גם הוא לא יוכל להנתק משרשרת החיים הגדולה המכה גלים, [המתפשטת בגלים] העולה בהגלות נשמת ד' בשפע אור חיי העולמים. אבל כדי להכשיר את ההויה, את העולם וכל אשר בו, את החי ואת האדם, את העם אשר נשמתנו היא חלק מהתגלותו במציאות, את כלליותו פלגותיו ואישיו, לקלוט את הנפלאות לברכה, להכירן וללכת על פיהן בארח סלולה, צריכים אנחנו לפשט את הקמטים שבנשמות, ע"י[12] כח מישר הדורים, [מיישר את המקומות העקומים (על פי ישעיהו מה, ב)] ע"י השכלת אלהים מלאתי אור וחם וע"י[13] רגשי טוהר של אהבה נאמנה לעם פלאים אשר ממנו חוצבנו, ולפי-הערך לכל אגפיו שהוא מלא כל היקום, "כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם, [זכריה ב, י; חז"ל דרשו: כשם שאי אפשר לעולם בלא רוחות, כך אי אפשר לעולם בלא ישראל (תענית ג)] - שהיא מתחברת עם ההתעמקות התדירית בידיעת ערכו ותעודתו ויחושו אל הכל, עד אשר תולד הגדולה התכונית בקרב הנשמה, לדבר בשם הרגש והבינה שלו באורה כללי, מפני שהם הנם באמת הרגש והבינה העולמיים, ולא להתבהל כלל מפני איזה בעלי שם שמחוץ לתחומנו, שמהלך הרגש והבינה שלהם הלכו ארחות אחרות. ממעמקי הנפלאות נחשוף את מעין הגבורה, אשר יורה אותנו ואת כל העולם דעת, להכיר שגם כל אלה גבורי הרוח העומדים ממולנו, אם היו מכירים כמונו, בהכרה של מולדת, כמה נשגב הוא אוצרנו המלא עושר

רב וברכת ד', אז גם הם נטו בחפץ לב והכרה מלאה אל אותו הצביון, שהרגש והבינה שלנו מסמן את ענינו.

איני מבקש להתנצל לפניך, יקירי, ולומר, שמאמרי "דרך התחיה" ב"הניר" [מאמר שפרסם הרב קוק במאסף "הניר"] יספיק לכל אותן הנשגבות, אשר רוחנו נגע בהן שמה. לא עבודת יחידים ולא עבודת דור ותקופה אחת היא לברר את כל חזיוני קודש המשורגים [השזורים] אלה באלה, המסובכים מאד ברדתם אל ההגבלה וסבכי החיים, "שעריה דז"א[14] סביכין דא בדא". [שערותיו של "זעיר אנפין" סבוכות זו בזו (ארמית, על פי האדרא בזוהר)] אבל מעולם לא חדלנו לתן את התמציות של סקירות כוללות עולמי עד בריש מילין, [בראשי דברים, בקיצור] אשר יוסיפו חיים תמיד לחכמי לב, וגם בלא הכרה שלמה יעודדו את נשמת הוגה בם. ועם זה ודאי לא נוכל להפטר מכתוב חזון באר על הלוחות, [על פי חבקוק ב, ב: "כתוב חזון ובאר על הלחות"] לפרט כל דבר כפי היכולת הנתונה להסביר אלה הצפיות העולות ממעל לשטח ההבנה הרגילה, אפילו של בחירי העם. בהיותנו מדברים בסגנון כ"כ[15] כללי כמובן שהננו עולים תמיד אל שרשי ההופעות במקורם היותר עליון. בטרם הסתמנו בהם ההבדלים בין עם לעם וק"ו[16] בין איש לאיש. כשהננו מסתכלים בספרא דאדם קדמאה [בספרו של אדם הראשון (ארמית): "זה ספר תולדות אדם" (בראשית ה, א), שבו הראה ה' לאדם "דור דור ודורשיו" (עבודה זרה ה)] אמנם רואים אנחנו דור דור ודורשיו לפרטי פרטים, אבל טרם כל עלינו להעמיד עצמנו על הבסיס, שכל גילוי ספר פלאי זה עומד עליו: צלם האדם הכללי ומהלכיו. אחרי תפיסת הכלל הננו נגשים לדון על אותם השמות המיוחדים, שזרמי הפלג הכללי נקראו בהם. החוש של האמונה האלהית, שהוא כ"כ איתן, כ"כ קדמון לכל, אנו צריכים להגבירו כעת דוקא מצדו היותר רחב, היותר מקיף וכללי. אחר כך נבא לבירור המושגים אשר נסתעפו לימין ולשמאל: לזרות ולהבר את הסיגים, [לפזר ולנקות את הפסולת, כמו בזריית תבואה] אשר אבדו את חילם בהרחיקם ללכת, ולבור את הבר הפנימי אשר בנחלת יעקב איש תם, [בראשית כה, כז] אשר לא יחסר כל, גם ציקי קדרה, [גם השאריות שנדבקו לקדרה] - לשאב את זוהמתה של הקדרה, אשר דרך בישולה נגרפו בקרבה, - אשר תדע לשמור את כבודה להביאם לה בחשאי, למען תדרך בעז ברוח שלו, היודע את טהרו ואמתו. ובכן למה לי לדבר במקום זה ע"ד[17] החילוקים שבין כללות האדם לעם מיוחד ובין הכלל כולו ליחידיו, - שכל אלה הנם חלקי-דרישה מיוחדים, הנאותים מאד בעת התפרטותם של הפרטים ואין להם מקום בולט בכללותו של הכלל בראשיתו. מתמסמסים [נמסים] הם ההבדלים הפרטיים, כשהכלל המקיף זורח באורו הבהיר. לא הפרטים הם המתמסמסים, לא ההויה יורדת היא מעשרה, [לא ההוויה עצמה נמחקת (על פי סוכה ה: "לא ירדה שכינה למטה מעשרה")] כי "שמש ומגן ד' אלהים" [תהלים פד, יב] ו"לא תהו בראה לשבת יצרה", [ישעיהו מה, יח] אבל - אותם ההבדלים הניגודיים, שגורמים שכל פרט מעכב על חברו, שכל הגיון סותר את משנהו וכל קבוצה אנושית צוררת את רעותה, וכל יחיד מהאישים מתנשא לאמר: אני אמלוך ואפסי עוד. [על פי מלכים א א, ה וישעיהו מז, ח] תוהו זה ודאי שב גם הוא לתיקון ע"י הזרחת האוביקטיביות, [על ידי הופעת המבט הכללי, שאינו נוגע לעצמו] ומזיקי עלמא [ומזיקי העולם (ארמית)] פועלי און המתפרדים אינם יכולים להסתכל באור המקיף והם משתברים מגבורת הריסותם המחבלת.

הקדמות רבות ויקרות אנו צריכים להרצות, עד אשר נכשיר את העולם להבין את יקר ההתגלות האלהית שבנפלאות. הטוב האלהי, העומד איתן בלב האומה היחידה, הנושאת מראשית הויתה את דגלו, בהגלותו מכין הוא את הרוחות להכיר את התכונה של מגמת הנפלאות. אוי לו למשפיע רוחני, שאין נשמתו קשורה באור מפלאות תמים דעים [איוב לז, טז] בעבר ושאינו מצפה לאורן לעתיד. אבל דוקא ע"י הישרת הדרך של מעין החיים, הזורמים בטבע הנשמה הישראלית, האמונה מימי נעוריה בנפלאות עד אין חקר, שיוכל לזרם גם ע"פ[18] המהלך של דרכי הסתר וחגוי התעלומה [ומקומות הסתר של התעלומה (על פי שיר השירים ב, יד)] של האור האלהי, המתגלה בכל מרחבי ההויה החמרית והרוחנית וכל הליכות התולדה בכל סדריה וסיבוכיה, - דוקא ע"י הסברות כמו אלה נבא לאט לאט אל מטרתנו, להשיב את רוח החיים ללב אומתנו, המתעלפת בצמאונה לדבר ד', [על פי עמוס ח, יא-יג] בשפה ברורה. הסימפטיה אל הטוב לא תחדל מהיות נטיתנו התדירה. הטוב האלהי, אשר יתגלה באורח משפט, [בדרך של משפט וצדק] עוד יופיע בברקי זוהר יותר מבהיקים מאותו הטוב השטחי, המתגלה באהבה סנטימנטלית, אשר לא תדע לכבוש לפניה את ארחות החיים ולנהל בעצתה את החברה האנושית, בכל חקי חייה. לא נבהל כלל אם תעלה על שולחן המחקר הערה האומרת, שקיום העולם הוא על גזלה ורצח מלחמה וחרב, כיון שגם ההערה הזאת מודה היא, שתכלית כל אלה הלא הוא קיומו של עולם. אם כן גם הם משרתים הם את הטוב האלהי, ולא יאריכו ימים כי-אם כל זמן שהשירות הנמוך הזה נדרש הוא. ואחרי אשר תצייר לה האומה המיוחדת, הנושאת את הטוב העליון במעמקי חייה, לעצמה ולעולם, תכנית של חיים, מעשיים, פוליטיים ואקונומיים, ממולאים בכל יפעה והוד של שירה ונעם, של מנוחה וגבורה, באין כל הכרח לרצח ודם, תשוב ההערה הזאת בעצמה לבלט ביותר את הרושם של הסימפטיה האלהית של הטוב העליון. ומובן הדבר, שהרחבה אלהית כזאת תביא עמה את האור העתיק מראשית ימי נעורי האומה, אשר השגיב בכחו נפלאות, "עורי עורי לבשי עז זרע ד', עורי כימי קדם דורות עולמים, הלא את היא המחצבת רהב מחוללת תנין". [ישעיהו נא, ט]

כל מגמתי ב"דרך התחיה" היא לשום קו מבדיל בין ההזרמה הנשמתית, [השפע הרוחני שזורם מן הנשמה] שהיא נותנת חיים עצמיים, המסוגלים לאומה בריאה בכל חילה ועז שאיפתה, ובין ארחות הלמוד הנקנים ע"י הדרכה איטית, ברוח של שינון ושימור של ענינים נלמדים, הנשמעים מפי הורים ומורים. ימי התקופה הראשונה, מיציאת מצרים עד חורבן הבית הראשון, היו שלשלת ארוכה של הזרמה זו. אין לנו לפנות אל הצורה התרבותית של האומה, מצד למודיה וחינוכה המעשי, שזה היה פעמים הרבה בשפל-מצב מאד. אבל הרוח הזורם של עז-אלהים זה היה חובק את הכלל ולא נעדר גם בימי הירידה כ"א[19] בהפסקות קטנות. אלא שאין רוח אלהי זה, הנתון כמו סגולה ומתנה, גומר את תפקידו רק לפי אותו הערך אשר יעובד ע"י שכלול לימודי, אבל השכלול הלימודי, הבא בסילוק רוח-הקודש, הוא צעד לנסיגה לאחור, אע"פ[20] שיש בו כמה מעלות טובות. וזהו יסוד הבית השני, שהיה מסולק שכינה ורוח-הקודש [בבית השני לא שרתה השכינה ורוח הקודש (יומא כא)] וממולא באור תורה וחכמה. עכשיו רוח התחיה מתרוצצת בקרבנו, [על פי בראשית כה, כב] מפני שנטיות אלו השתים כבר דורשות את תפקידן, ואנו חייבים להחלץ חושים [להזדרז] לסול את הדרך [לסלול את הדרך] לרוח-הקודש, לגילוי אליהו, להופעת הנבואה, כשימלאו התנאים החיצונים יחד עם הדרכת התלמוד והחינוך המודרג, אשר עד כה היו עומדים במצב

של ניגוד זה לזה. וכל המסתכל בארחות החיים ודרישותיהם בארץ ישראל ובמהלך כנוס הגליות, והצעדים ההולכים לעומת העתיד הגדול שיש בו, ישכיל שאין דברינו אלה חזון רחוק ולא השערה פורחת כ"א דבר מאומת לקוח מגופם של החיים, כמובן ע"י סקירה עמוקה והרגשה חודרת בתוכיותם היותר עצמית ופנימית. ואלה הם הנם יחידי הסגולה, שרק ע"י המון הנכנסים לבית המדרש יובאו ת"ח[21] שלמים כמו אלה, אשר ההכשר לרוה"ק[22] לא יחסר מהם לעת הדרוש לתחית האומה.

ואיני מוצא את עצמי בזה רואה את חזון השלמות כ"א בחיבורם של כל חלקי הטוב אשר השפעו לנו מכל הצדדים השונים, מאז מקדם ועד הדור האחרון. עבודת הקודש של סלילת הדרך ועשית הגשרים בין התהומות המפרידים, - זאת היא העבודה שהייתי חפץ שתהיה חביבה על כל העוסקים בנשמתא דאורייתא, כמו שהיא חביבה עלי עד לאחת. [עד מאוד] ובדורות האחרונים יפה לנו מאד כל שיחתם של תלמידי הגר"א[23] יחד עם תלמידי הבעש"ט[24], שהיו עומדים במצב כ"כ ניגודי זה לעומת זה בשעתם. ולא בלא עמל וכשרון תברא לנו ספרות שלמה, שתכשיר את עצמה לאחות את הקרעים [לאחות, לחבר את הקרעים] הללו ברוח. אבל מה יקרה היא התולדה, שעתידה לצאת מעבודה זאת, שהיא אחויה [חיבורה, אחדותה] של האומה בפועל, בשאיפה ברורה למטרתה המרכזית, תשובתה אל חסנה בארצה ברום עילויה. והנשמות הטהורות, המלאות כ"כ אהבה כללית לעמן, אין לתפוס אותן כלל בשביל ביטויים אחדים או סגנוני הלכות. כל אלה מתישרים כשהדברים באים לידי מעשה, ויותר מכל יתישרו כשיבא התור למעשה כללי של הנהגת האומה. הערה אחת מוסיפים, שכל השנאות כולן וחומרי דיניהן [כל ההלכות שמתירות לשנוא רשעים] הנם נאמרים רק במי שכבר ברי לנו, שקימנו בו מצות תוכחה. וכאשר אין לנו בדור הזה ולא בכמה דורות שלפנינו, ע"פ עדות ר'[25] עקיבא, מי שיודע להוכיח, ["תמיהני אם יש בדור הזה מי שיודע להוכיח" (ערכין טז)] על-כן נפל פותא בבירא [נפל הפת לבאר (ארמית): כלומר, העניין בטל] וכל הלכות הנוטות לרוגז ושנאת-אחים נעשות הן כפרשת בן סורר ומורה, עיר הנדחת ובית המנוגע, למ"ד לא היו ולא עתידין להיות ונכתבו משום דרוש וקבל שכר. [על פי סנהדרין עא: יש סוברים ששלוש הפרשות האלה לא היו ולא יהיו, ונכתבו בתורה רק כדי ללמוד אותן ולקבל שכר] והשכר של הדרישה גדול הוא מאד, כי הוא המלח המעמיד צביון הטוב ע"י תגבורת שנאת הרע בכל ענפיו, וכיון שהוא עשה באורח למודי את פעולתו איננו מניח בפועל לרשע משחית באמת להשתרש כלל ועיקר.

הנני מוכרח להפסיק כעת את דברי המעטים, אשר כתבתים בלא סדרים ולא התמותי [ולא גמרתי] לבאר כל הנדרש לבאר על הערותיו היקרות, במכתבו מכ"ב אדר תרס"ט[26]. אבל כבר הודעתי, שמגמתי היא כעת יותר למכתב ידידות מלמשא-ומתן של דעות.

ונקוה לד' הטוב ב"ה, שיראנו בישועתו ויזכנו לתור בחכמה ולראות טוב על ישראל ועל נחלת ד'. וימלא כבוד ד' את כל הארץ ואור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה, [תהלים צז, יא] כנפשו היקרה ונפש ידי"ע[27] מלא רחשי אהבה לשמו וזכרו עדי עד,

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם

2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. מו"ה - מורנו הרב
5. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
6. אבד"ק - אב בית דין קהילת
7. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
8. כ"ג - כבוד גאונו
9. שיחי' - שיחיו
10. נ"י - נרו יאיר
11. ואע"פ - ואף על פי
12. ע"י - על ידי
13. וע"י - ועל ידי
14. דז"א - דזעיר אנפין
15. כ"כ - כל כך
16. וק"ו - וקל וחומר
17. ע"ד - על דבר
18. ע"פ - על פי
19. כ"א - כי אם
20. אע"פ - אף על פי
21. ת"ח - תלמידי חכמים
22. לרוה"ק - לרוח הקודש
23. הגר"א - הגאון רבי אליהו מווילנה
24. הבעש"ט - הבעל שם טוב
25. ר' - רבי
26. תרס"ט - השנה תרס"ט (1908/1909)
27. ידי"ע - ידידו עוז

אגרות הראי"ה – כרך ב' – אגרת תרט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ג תשרי תרע"ד - יפו **נמען:** הרב יהודה לייב זלצר

צער על פטירת הרידב"ז ועל מצבה הכלכלי הדחוק של משפחתו; הרב קוק יכתוב ל'אגודת ישראל'. אין הרב קוק חושש לכבודו, אלא למטרה: לעורר את ת"ח לפנימיות התורה, ש'דא קני מה חסר'. מלבדו ומלבד הרב פנחס הכהן לינטופ, אין מי שמקנא לה בספרות, ואין להתנפל על כך בכלליות. 'רחמנות' של מניעת צרימה מאוזן לא רגילה היא 'אכזריות גמורה'.

עיקרי הדברים

- אבל על הרידב"ז ועזרה למשפחתו.
- חשיבות נשמת התורה.
- 'למול את האוזן הערלה'.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ג תשרי תרע"ד[4]

כי[5] ידי"נ[6] הרב הגאון החו"ב[7] סוע"ה[8] איש האשכולות מוהר"ר[9] יהודה ליב זעלצער [הרב יהודה לייב זלצר, מרבני ירושלים] שליט"א[10].

שלו'[11] וברכה, ישועה ונחמה, וכט"ס[12].

עוד לא הוגלד הפצע הגדול, [עוד לא העלה הפצע הגדול קרום] של יגון ישראל בהלקח עטרת תפארת פאר הדור הגאון רידב"ז[13] [הרב יעקב דוד וילובסקי, הרידב"ז, רב צפת, שנפטר בתרע"ד] זצ"ל[14]. בכבדות הבלגתי עלי יגון לשמח בשמחת יו"ט[15] הקדוש העבר. יגדור השי"ת[16] פרצותינו ופרצות עמו ברחמיו. והנה נוסף לי מכאוב בהודעי שמצב ביתו של הגאון המנוח הידיד היותר נאמן, נבדל לחיי"ט[17] וארוכים, וזי"ע[18] ועכ"י[19], מדולדל הוא בעוה"ר[20], במעמד הגשמי. הה מי יכול להעלות זאת על דעתו. ד' ירומם פליטת סופריו. והנני מוכן לכתוב בלא איחור לאגו"י[21].

וע"ד[22] כת"ר[23], יאמין ידידי, לא לכבודי אני חש, כי"א[24] למטרת הענין הנשגב של שימת לבם של המצוינים של ת"ח[25], בעניני הרוח הפנימיים, בנשמתא דאורייתא, ביסוד הדעת, דדא קני מה חסר, ודדא חסר מה קני. ["דא קני מה חסר, דא חסר מה קני": מי שקנה את הדעת – מה חסר לו? ומי שחסר לו הדעת – מה קנה? (נדרים מא)] שאם מוצאים על כל התעוררות קדושה עוררין, ונוהגין עוד מנהג חולין וזלזול בת"ח[26], כמה הפרת תורה יש בזה. ד' יודע כמה גדול הוא הקלקול. וביחוד לא אדע מי הוא מבני תורה המקנאים קנאתה של פנימיותה של תוה"ק[27], בכח הספרות, חוץ מהרב ר"פ לינטופ [הרב פנחס הכהן לינטופ, רבה של בירז' בליטא, ממפיצי ספרי קבלה וחסידות] נ"י[28] מבירז וממני, ואיך שייך להתנפל ע"ז[29] בדרך כללות. להיפוך על רב כשרון ות"ח[30] מובהק שכמותו מוטלת חובת הסיוע לענינים העומדים ברומו של עולם, ולמיהדר אזכותא [ולחפש זכות (ארמית)] גם בדברים שהם צורמים את האוזן הבלתי-רגילה לשמע דא"ח[31] [דברי אלוהים חיים] ממקור טהור וקדוש בדעות ואמונות. כי הננו חייבים למול את האוזן הערלה, ורחמנות כזאת של

מניעת צרימה אכזריות גמורה היא. ומלאכת ד' היא זו ברום מעלתה. והי'[32] ז"ש[33] וברכת אהבה רבה, כנה"ר[34] ונפש ידי"ע[35] דוש"ת[36] מצפה לחסדי השי"ת אורו וישעו לעם ד' הגוי כולו.

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרע"ד - השנה תרע"ד (1913/1914)
5. כ' - כבוד
6. ידי"נ - ידיד נפשי
7. החו"ב - החריף ובקי
8. סוע"ה - סיני ועוקר הרים
9. מוהר"ר - מורנו הרב רבי
10. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
11. שלו' - שלום
12. וכט"ס - וכל טוב סלה
13. רידב"ז - רבי יעקב דוד בן זאב
14. זצ"ל - זכר צדיק לברכה
15. יו"ט - יום טוב
16. השי"ת - השם יתברך
17. לחיי"ט - לחיים טובים
18. וזי"ע - וזכותו יגן עלינו
19. ועכ"י - ועל כל ישראל
20. בעוה"ר - בעוונותינו הרבים
21. לאגו"י - לאגודת ישראל
22. וע"ד - ועל דבר
23. כת"ר - כבוד תורתו
24. כ"א - כי אם
25. ת"ח - תלמידי חכמים
26. בת"ח - בתלמידי חכמים
27. תוה"ק - תורתנו הקדושה
28. נ"י - נרו יאיר
29. ע"ז - על זה
30. ות"ח - ותלמידי חכמים
31. דא"ח - דברי אלקים חיים
32. והי' - והיה
33. ז"ש - זה שלום
34. כנה"ר - כנפשו הרמה
35. ידי"ע - ידידו עוז
36. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקמח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ב תשרי תרפ"ג **נמען:** הרב פנחס הכהן לינטופ

התנצלות על העיכוב: רצה לכתוב מכתב ארוך, ו'דווקא מתוך שחפצתי לתפוש מרובה לא תפשתי אפילו מועט'. הרב קוק שמח על תרגום ספריו לאנגלית, כי הגיע הזמן שדברי קודש יישמעו בשפות העמים, גם בשביל בנינו הרחוקים. הדפסה בארץ עולה כארבע לירות לגיליון. הרב קוק מזמין אותו לקבוע את דירתו בארץ.

עיקרי הדברים

- התנצלות.
- תרגום לאנגלית.
- הזמנה לעלות.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. י"ב תשרי ג'

שלו'[2] וברכת עולמים יחדו יהיו תמים להדרת כבוד רב רחימאי הגאון המובהק אוצר אורה, חכם חרשים. [על פי ישעיהו ג, ג] גדול הדעה וסובר הרזי"ם[3] כקש"ת[4] מו"ה[5] פנחס לינטאפ הכהן [הרב פנחס הכהן לינטופ, רבה של בירז' שבליטא] שליט"א[6] וכא"ל[7] שוי"ר[8]. אחדשה"ט[9] באה"ר[10],

בעשר חלו"ת[11] חביבאי הגאון שליט"א אני צריך לבקש את פני כתר"ה[12], שיסלח לי על העיכוב שעכבתי את תשובתי על מכתב קדשו שהאיר את עיני זה ירחים מספר, ידעתי שהדבר פלא ולחדה יהיה בעיני כי"ג, אבל יאמין חביבי שרק מפני החבה היתרה שלי לדברי קדשו ושעשועיו דין הוה גרמא של העיכוב, כי חשבתי שלפי אהבתנו הנאמנה, יהיה כדאי הדבר לכתב לכתר"ה[13] מכתב ארוך, ערוך בכל הגיוני הלב הראויים להיות מוצעים בינינו, לפי רוב שנויי העולם, מאז חדל הדבור בינינו מסבת רחוק המקום ומתגרת מהומת העולם הכללית. אבל דוקא מתוך שחפצתי לתפוש מרובה, לא תפשתי אפילו מועט, [על פי ראש השנה ד: "תפסת מרובה לא תפסת"] וכה נדחה הדבר מיום ליום עד אשר נקוטותי בפני: היתכן שלבחיר הידידים הדר"ג[14] שליט"א יעשה ככה מצדי, ואף שגם האידנא טרידא טובא, הנני חוטף לכתב דברים אחדים, עד אשר יחנני ד' ללכת ברחבה בשעשועיה של תורת אמת ותורת חיים בחליפות מכתבים שיופיעו בינינו בעה"י[15].

והנה שמחתי ע"ד[16] התקוה של פרסום ספריו גם בשפה האנגלית. הגיע ודאי הזמן שדברי קודש המחוורים, הנוגעים לחזון ישראל וחזון האדם מגופה של תורה ועמקה, ישמעו בעולם בשפות העמים משכילי הזמן, ובשפות שהחלק היותר גדול מבנינו שאנו צריכים להחזירם לבית אמם הם ג"כ[17] זקוקים להן. ע"ד ההדפסה פה, חושבים את המחיר לערך ארבעה לי"מ[18] הגליון. [לירות מצריות, המטבע שהיה נהוג אז בארץ ישראל] ומה טוב ונעים היה אם יקבע כ"ג[19] את דירתו ואוהל תורתו פה בארץ חמדה, במקום שהוא רכוזם העליון של כל חזיוני קודש, ושהם כהטתקפים כעת לעיני כל לב חושב בצורה מופלאה הטעונה

הארת רוח מצד גדולי רעיון. תקותי חזקה היא שכ״ג לא ימוד לי כמדתי, [שלא ינהג עמי כפי שנהגתי עמו, באיחור התשובה; על פי סוטה ח: "במדה שאדם מודד בה מודדין לו"] ואת דברי תשובתו על מכתבי ימהר מיד כשיקבל את דברי אלה. ואני מצדי אתאמץ בע״ה[20] ג״כ להשיב לכתר״ה בלא איחור, על כל הדברים אשר יהיו נוגעים בהם שיחותינו, בין בעניני הכלל בין בעניני הפרט, בין בענינים מעשיים בין בענינים עיוניים.

והנני כעת מקצר ואומר שלו׳ וברכה באה״ר, ינוב בשיבה טובה דשן ורענן, [על פי תהלים צב, טו: "עוד ינובון בשיבה, דשנים ורעננים יהיו"] ועיניו ועינינו תחזינה ישועת עם ד׳ בהר מרום הרים, להיות לאור אורים לארץ ולדרים, כנה״ר[21] ונפש ידי״ע[22] דוש״ת[23] באה״ר מהר הקודש מירושלים

הק׳ אברהם יצחק ה״ק

---

1. ב״ה - ברוך השם
2. שלו׳ - שלום
3. הרז״ם - הרזים
4. כקש״ת - כבוד קדושת שם תפארתו
5. מו״ה - מורנו הרב
6. שליט״א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7. וכא״ל - וכל אשר לו
8. שו״ר - שלום וישע רב
9. אחדשה״ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
10. באה״ר - באהבה רבה
11. חלו״ת - דורש פענוח
12. כתר״ה - כבוד תורתו רום הדרתו
13. לכתר״ה - לכבוד תורתו רום הדרתו
14. הדר״ג - הדרת גאונו
15. בעה״י - בעזרת השם יתברך
16. ע״ד - על דבר
17. ג״כ - גם כן
18. לי״מ - לירות מצריות
19. כ״ג - כבוד גאונו
20. בע״ה - בעזרת השם
21. כנה״ר - כנפשו הרמה
22. ידי״ע - ידידו עוז
23. דוש״ת - דורש שלומו ותורתו